

Gülsen-i azîz

(Cerrahiye tarikatı ve silsilesi)

Es-Seyid Ahmed b. Mustâfi el-Belhi el-Halvetî

Siddiqîn-nâme Mâlikîn-nâme Şerîfîn-nâme

Bismillâhirrahmanirrahîm

"Destûr yâ evlîyâllâh meded"

Bilinsin ki, (1115 h./1703-1704 m.) tarihinden (1240h./1824-25 m.) yılına gelinceye kadar geçen süre içinde Hazret-i Nûreddin el-Cerrâhî Efendimiz ve ona mensûb olan ricâ-lullah'ın silsilesi, hal tercümeleri ile bunların tekke ve zâviyelerini ve buradan gelip geçen, postnişin olan şeyhlerinin doğum ve ölüm tarihlerini kaleme almayı, bu fakîr hayırların müradî için teşebbüs etti. Hakkın rahmetine müstehak olabilmesi için benden "Fâtihâ-i şerîfe" ihsân etmeyi esirgemiyenlere de Cenâb-ı Hakk sonsuz rahmetiyle tecelli buyurup, onların âbâ veecdâdına nîce hatmî şerîf sevâbları ihsân buyursun. Bu kitabı mütalaa buyuran ihvân-ı dinimize kolaylık olması için tekâyâ ve zevâyâ'nın isimleri üzerine tertîp olundu. İsmîne "Gülşen-i azîz" denildi.

Biz, bu eseri hazırlarken önce şeyhimiz ve mûşridimiz, Mehmed Nûreddin el-Cerrâhî el-Halvetî (ks) hazretlerinin hâl tercumesini kaleme almış bulunan "Muhsin-zâde Gâzi Mehmed Paşa'nın ve "Şeyh Abdülazîz Efendi"miz ellerinde saklı olan yedi kitâ'a hâlindeki bazı yazılı evrakı alarak, gece gündüz kendisinden nasibdâr olduğum, irşâdiyla şereflendiğim, "ayaklı kütüphâne" denilmekle mârûf "Tûtî Şeyh Hasan el-Hamidi Ef." ve "Kâdirî tarikatî"nden "Kabakulak tekkesi" Şeyhi hâlen 110 yaşında bulunan "Şeyh Süleyman Efendi" ve "Aciçeşme tekkesi" Şeyhi "Sâlih Efendi" ve "Durmuş Dede tekkesi" Şeyhi Seyyid Mehmed Saîd Efendi, "Beykoz tekkesi" Şeyhi Raûî Seyyid Yahyâ Efendi", "Selviburun tekkesi" Şeyhi "Emin en-Nakşbendi", "Eyyüb Oluklubayır tekkesi" Şeyhi "Hasan Efendi", ve yine "Eyyüb Rifâî tekkesi" Şeyhi Hasib Efendi", "Emîr Buhârî tekkesi" Şeyhi "Çelebî Efendi", "Murad Molla tekkesi" Şeyhi "El-Hâc Seyyid Mehmed Murad Efendi", "Abdüsse'lâm tekkesi" Şeyhi "el-Hâc Mehmed Emîn Sâ'dî Efendi", "Nûreddin Cerrâhî Hankâh" şeyhi "Mehmed Ârif De-de Efendi", "Seyyid Nizâm tekkesi" Şeyhi "Seyyid Mehmed Necîb Efendi", "Hekimoğlu tekkesi" Şeyhi Nasrullâh Ef. "Zekâyi-zâde tekkesi" Şeyhi Hasan Efendi", "Kâdirihâne" Şeyhi "Emîn Efendi", "Hüsâmeddin-i Uşşâkî ve Tercümân Yûnus tekkeleri" şeyhi Sünbuliyeden "Şeyh Abdülhaîm Efendi", "Gülşen-i azîz" Şeyhi "Ali Rizâ Efendi", "Ayasofya hatibi Kara Hâfiż Efendi, Fâtih hatibi "Tarîk-i Uşşâkîye'den Şeyh Mehmed Efendi, "Nasûhî-zâde Şermâseddin Efendi", "Hazret-i Hüdayî Âsîtânesi" Şeyhi "Seyyid Efendi", "Bandırmaî Yusuf Ef. tekkesi" Şeyhi "el-Hâc Gâlib Efendi'lerdir.

Bu zâtlar (1240h./1824-25m.) tarihinde İstanbul'da bulunan turuk-ı aliye'nin şereflî postunda oturan, bazlarının yaşları 60'ı, bazlarının da 110'u aşan âlim, fâzıl, mûşrid-i kâmil halkın büyük saygı gösterdiği âzizler idi. Yine bunlardan Nakşbendi büyûklerinden "el-Hâc es-Seyyid es-Şeyh Hâce Hüsâmeddin Efendi", "Yedikule tekkesi" Şeyhi Feyz Efendi-zâde, "Küçük Efendi" diye ma'rûftur. Yine Üsküdar'da "Alaca minâre tekkesi" Şeyhi Nakşbendîyye'den İbrahim Efendiler ise (1242h./1826-27m.) tarihinde "Bektaşîye" mes'elesi"nden dolayı huzur-ı Şâhâne'de ulemâ-i zâhir ile birlikte bir toplantıya davet olunup, burada "Cehrî zikir" ve "Deverânî Sûfiyye" hakkında birçok münâkaşâlara katılmışlar idi. Ga-

lebe meşayınde kalmış ve Sultan-ı Şâhâne kendilerini çeşitli ilâfâtârlarla yerlerine avdet etmelerine izin vermiştir.

Keçeci-zâde Izzet Molla Efendi, "Üss-ü zâfer" adlı târîhinde bu vak'ayı tâfsîlâtıyla yazmıştır. Yukarıda isimleri zikrettiğimiz bu seckin zevât ile gece ve gündüz birlikte bulunup, dâima ziyaretlerinde bulunurdu. Kendilerinin irşâd edici nâsihatlarını cân kulağı ile dinledim. İste onlardan edindiğim ve bazan da bizzat zaptına müvaffak olabildiğim malumatı bu eserime derc ettim.

Ancak bu fâkir ve âciz "es-Seyyid Abdüllâtîf Fazîl b. es-Seyyid Mehmed Sâkir b. es-Seyyid Süleyman"ın Cenâb-ı Pîr efendimiz hazretlerinin teşrifleri ve geçmişte kalan büyük şeyhlerin hilâfetleri, gömülü oldukları yerler, vefât tarihleri ve mübârek makamları ile zamanlarına yetiştiğimiz bazı âzîzânında hâl tercümeleri buraya kayd olundu.

Şeyh Nüreddin hazretlerinin hâltercümeleri, vefât tarihleri bugüne kadar lâyîk+ vechiyle yazılmadığı bilinmektedir. Bunun sebebi ise, Pîr hazretlerinin asırının, Devlet-i Aliye'nin karışıklık zamanlarına tesâdûf etmesi, Muslu, Pertev ve İbrahim Paşa'lar vakâsı ile Sultan Ahmed Hân hazretlerinin hâl edilme olayı, bütün İslâm âlemi çok üzüp, eleme gark ettiği bir devreye rastlaması dolayısıyladır.

Bu âciz fâkir, azizimizin ruhâniyetine sığınarak, onun llâhî tasarrufâtına istinâden yukarıda zikrettiğimiz evrak ve vesikalârin zâyi olmasını önlerek ve hizmet-i îhvâna vesile olması dileğiyile bu nâciz tarihi eserimizi tertib etmek cûr'etinde bulunduk.

Tevfik Allah'tandır.

HAZRETİ ŞEYH MEHMED NUREDDİN CERRÂHÎ EL-HALVETÎ VE HANKAH'İ OLAN KARAGÜMRÜK'DEKİ ÂŞTÂNE-İ SÂADETİNİN KURULUŞU VE BU DERGÂHDAN GELİP-GEÇEN ŞEYHLERİN İSİMLERİ:

Binâ "Ebu'l-Hayrâtü'l-Gâzî Sultan III. Ahmed Hân - aleyhi'r-rahme hazretleri zamânında inşâ edilmişdir.

Pîr-i tarikat "Seyyidimiz Mehmed Nüreddin el-Cerrâhî el-Halvetî (KS.):

(1089h./ 1678-79 m.) senesinde İstanbul'da Mehmed Paşa kurbunda oturan, Sultan Mehmed Hân Hazretlerinin Mirâhûr'luğundan emekli olan "Abdullah Ağa"nın temiz soyundan gelmiş olan mürşîdimiz, pirimiz ve sultanımız Seyyidi Mehmed Nüreddin" Hazretleri dünya'ya gelmişti. Küçük yaşlarından itibâren ilim tâhsili ve kemâl iktisâbî ile meşgûl iken, babasının son dostlarından ve fetvâ sahibi Şeyhüislâm Mevlâna Yenişehir'li Ali Efendi hazretlerinin ilgi ve sevgisini görerek, onun huzurunda ilmî rüştünü ve liyâkatını ispatla ruûs (doktora)nu tamamlayarak ilmiye sınıfına dâhil olmuş ve her geçen gün ilmi ve kemâlatı artmıştır. Şiir:

"Mâzhâri nûr-i ahad hilkati Nüreddin'in,
Masdar+ feyz-i ebed fitratı Nüreddin'in.
Taht-i (pâyilerinin) remzini îmâ eyler.
Nokta-i dâire-i vahdeti Nüreddin'in."
Kâbe-i sîdîk-i safâ kible-i mîhrâb-i duâ,
Câmi-i nûr-i Hûdâ siyreti Nüreddin'in.
Vârisi âlî âbâ mahrem-i esrâr-i Hûdâ,
Ağâ Tiyonetidür tiyнетi Nüreddin'in.
Dâfi'i renc ü elem nâfi bîmâr ü gâm,
Nâfi'i ber ü etem şerbeti Nüreddin'in.

Azizimiz, ilim tâhsili ile meşgûl olmakta iken, soyunun iktizasında, Mısır'a Kahire mevleviyeti göreviyle padişah'ın fermâniyla Saltanat erkânı ve ulema heyeti ile birlikte "Hükümet-i şer'iyye memuru" sıfatıyla gönderildi. Kendisiyle birlikte Mısır'a varan bu kıymetli zevâtın

sahadetleriyle son derece müttakî, dindâr ve hiç bir keyf verici madde kullanmadığı, çok temiz bir hayat sürdürdüğü bilinmektedir. Kendisi bu hâl üzere iken Cenâbî Hakkın himmetiyle gönünde sâfiyye ehlîne ve tarîkat ehlîne bir meyl, bir muhabbet duymustu. Gönünde bu İlâhi aşk her geçen gün biraz daha artarak, İlâhi lütufalar ve rabbânî ihsânlar ile sübhanî ilhâmîler Kahire'deki mevleviyeti olan "Hükümet-i Ser'iyye" memûriyeti vazifesini fedâ etti.

(Şîir):

"Kâmil olurmus ehlî Hakk
Doğmazdan evvel ânisi."

değerli beytinin mânâsı zâhür ederek, İlâhi aşk ateşi bütün benliğini sardığı bir sirada, o asrin seçkin şeyhlerinden Üsküdar'da Şeyh Ali Selâmî (KS) hazretlerinin seccâdenişini ve mûrsîdi olan Köstendil müftisi ve "Tarîkat-ı âliye-i Halvetiyye" büyüklerinden zâhirî ilimlerdeki kudreti ve kudsî kuvveti ile asrinin seçkinleri arasına girmiştir, hatta bugüne kadar bu Âsitane ile Rûmeli ve Anadolu tekkeleinde "erkân-ı şerîfleri" icrâ edilen Kutbû'l-ârifin Şeyh Ali el-Köstendili Efendimiz hazretlerinin Âsitânelerine ilticâ edip, ellerini öpüp, biât etti ve kendisinin elinden hırka giydi. Şeyh'in huzurunda uzun yıllar hizmet edip, sülükteki seyrini tamamlamakla meşgûl iken, Âzizimiz Ali Efendinin tâm itimadlarını hâiz olan Nûreddin el-Cerrâhî hazretlerine İlâhi lütufalarla izin ve içâzet ihsân olundu. Böylece îrşâda me'zûn, memûr ve hilâfet duâsına İlâhi feyzle birtakle nâil oldu. Ali Efendi hazretleri: "Ya Rabb!.. feyz-i İlâhiye nâil olan Nûreddin el-Cerrâhî kulunun îrşâd sancağı İlâhi nûrlar içinde ziyâde edip, elinden tutup Hakk yoluna hizmet eden sübhanî feyz sâliklerinden eyle" diye duâ buyurduları rivâyet edilmektedir.

Kendisinin doğum yeri ve vatanı olan Cerrâhpâşa Âsitânesi civârında bulunması dolayısıyle Şeyhi Ali el-Köstendili hazretleri tarafından kendilerine "Mehmed Nûreddin el-Cerrâhî" nisbesi tevcîh buyurulmuş, ismi "Mehmed", mahllesi "Nûreddin", lâkabı "Cerrâhî" olmuştu. Künyesi ise "Ebû'l-füzyât"dı. Kendisine âit mührûleri dörtköşe kare biçiminde olup dört bir kenârında "Lâ ilâhe illâllâh Muhammedu'r-Rasûlullâh"; karenin ortasında ise "Nûreddin" ismi hâkk edilmiştir.

Kendilerinin bu mührûleri hâlen mübârek makamlarında muhafaza edilmektedir.

Pîr hazretleri, senede bir defâ Zîhicce ayının 9.cu arefe günü Edirnekâpi hâricinde Râmîz Kışlası caddesinde sol tarafda "Seyrtekke" diye mârûf "Hamzavîyye" ricâlî'nin kabirleri yanında Kutb Nûreddin Efendîzâde Şeyh Seyid Mehmed Musîhûddîn Efendi'mizin türbesi kurbundaki zâviyede bugün namazgâh olan yerde, bazı dervîşleriyle bu makama gelip, ikindi namazını cemaatla edâ ettikden, tevhîd, zîr ve tesbih ile meşgûl olduktan sonra, yine âsitânesine teşrif ettikleri müntesiblerince rivâyet edilmektedir.

Pîr hazretleri, dostlarına ve mûridlerine nasihat olmak üzere söylediği nutku, hâlen zâkirâna tekkeleerde okumaktadırlar.

İlk önce Pîr hazretlerinin türbesine defnedilen hemşiresi "Sâliha Bacı Sultan" hazretleri (1127h./ 1715 m.) tarihinde, sonra Pîr efendimizin muhterem vâlideleri "Emîne Bacı Sultan" vefâtlâ (1128h./ 1716 m.) kerimesi yanına defnedilmiştir. Yine Pîr hazretlerinin aziz pederleri Abdullâh Ağa hazretlerinin vefâti mahdûmunun vefâtından sonra ahirete intikal etmiş olup, Edirnekâpi dışında Şeyhüllâh Dûrîzâde kabristanın ortasında, kendisinin diğer evlâları ve akrabaları yanında defnolunmuştur 1138h./ 1725-26 m.)

(Şîir):

"Gûş idicek fevtini hâfif dedi tarihini,
Cây etti adnî Abdullâh mî'râc gicesi".

Cenâbî Pîr, Köstendili hazretlerinin ruhsatları ile Üsküdar'dan doğum yeri olan Cerrah Mehmed Paşa Camî'i Şerîfi kurbünde evine bitişik âsitânesine teşrif etmiş, uzun yıllar yâsı ve sabah namâzlarından sonra Cerrah Mehmed Paşa Camînde zîr ve tevhîd ile îrşâd üzere halkla meşgûl olmuş, şöhreti her gün biraz daha büyüterek bütün İstanbul'a yayılmıştı.

Oyle ki güzel vasipleri, Pâdisahımız Sultan III. Ahmed Han hazretlerinin kulaklarına kadar ulasmış ve Pâdisah hazretleri tebdîl-i kıyaftette gelip, Seyhi dinlemis, kendisinin fazilet ve kemâllerine hayran kalarak, yeniden bir cerrâhi zâviyesinin Karagumruk'te derhal inşa ettirilmesine emir vermesi üzerine, Karagumruk civârında "Kethûda Kadın Camî" serifi bitişinde oturmakta olan Büyük Kapı Kethûdası Ebu Bekr Efendi merhûm'dan bosalan vakif haneyi, "Zâviye"ye tebdîl ettiirmiştir.

Zaviyeye irâde-i şâhane ile yeniden yalnız bir minber ve bir mihrâb inşa ediliip, hankâh süslenmiştı. Seyh Nüreddin el-Cerrâhi efendimiz hazretlerine, geliri "Simkeshânç" den sağlanmak kaydıyle aylık 11.5 kuruş maaş tevcih olumuştu. Vâ'z ve mukâbele-i şerif-Pazar tesi günü ile Cum'a ve Pazartesi gecesi olup, bu hâl (1196h./ 1781-82m.) tarihine kadar bu şekilde devâm etmiştî. Ancak bu tarihden sonra postniş-i işâd olan Şeyh Mehmed el-Morâvî Efendi geceleri cem'iyyet ile mukâbele günlerini terk ederek, yalnız Pazartesi günü, bugün dahî icrâ olunmakta bulunan usûlü koydular.

Şeyhimiz ve azîzimiz, Pir-i tarikat Seyyid Mehmed Nüreddin el-Cerrâhi hazretleri, bu yüce makâmda 18. yıl işâd görevinde bulunduğu halde müsteski illetinden (Siroz hastalığı) ömrünün tamamlanmasına vesile olarak, 44 yaşında (1133h./ 1719-20m.) senesi Zîhîcî'sinin 9.cu arefe günü sabaha karşı nûr dolu azîz rûhlari bakâ iklimine kanat açtı. Kendisinin vasiyeti üzere gasilleri ile tekvin ve techîzini, cenâze namazlarını, halifesi olan "Ser-tarîkzâde" hazretleri edâ etti. Muhterem vâlidelerinin ayak ucuna defnedildi.

"el-Cennetü tahta akdâm ül-ümmehâtihâ". (= Cennet, anaların ayağı altındadır) hadisi-nin sırrı tecelli eylemiştir.

Pir hazretlerinin, bu fakir tarafından bizzat müşâhede edilen "Imâd-zâde" merhûmun "Mecmuâ"sındaki bir kayda göre; şöyle bir kerâmeti zîkr olunur:

"Bazı büyük Şeyhlerle, Şeyh Nüreddin el-Cerrâhi hazretlerinin cenâzelerinin defin günü hânkâh-i şerîfde bulduğum bir sırada, o gün halktan ve seçkinlerden başka, yedi veya sekiz kişinin tanıldığı biri ("Yâ Imâm" diğeri "Firâkî odabaşı" ismiyle tanınmış iki meczûb-i ilâhî Şeyh Nüreddin hazretlerinin gömülüdükleri kabre kadar gelip, orada "Firâkî Odabaşı" bir hatm-i şerîf duâsı yapmış, diğer meczûb sultan "Yâ Imâm" hazretleri fevkâlade yüksek güzel ve muhrik bir sesle; "Ey Cemaât bu mâtem meclisinde her kim hâzır ise cümlesi ricâlullah'dır diyerek, hemen gözden kayboldular." diye "Nakibü'l-eşrâf Imâd-zâde" "Mecmuâsına kayd etmiş olup, biz de teberrüken burayâ nakl eyledik. Allâh hepsine rahmet eylesin.

Pir Nüreddin el-Cerrâhi efendimiz hazretlerinin "etvâr-i seb'a" hakkında "Mûrşîd- dervîşân" adlı kıymetli bir risâlesi vardır. Fakat ma'âlesef yarısı kayıptır.

Ayrıca Pir hazretlerinin, "evrâd-i şerîfe"leri olup, bugün dahî yolundan gelenler her gün okumaktadırlar.

Pirimiz Nüreddin el-Cerrâhi hazretlerinin vasiyetlerinin biri de; "Bizlere mensûb olan hâlifelerimiz bir dergâh ve bir zâviye'yi yeniden binâ eylediklerinde, ilk ve bunu takib eden Cumâ günleri eğer âyîn-i şerîf icrâ ederlerse, Şeyh Sünbül Efendi'ye ve onun Koca Mustafa Paşa'daki Sünbülî âsitânesine hürmtsizlik ve riâyetsizlik etmiş olurlar. Zirâ, ilâhî feyzîlerin kaynağı ve mahzeni olan bu yüce makamda Cum'a günleri "âyîn" ve "mukâbele" icrâ olunmaktadır". denilmektedir. Bu sebeble Hazret-i Pir'den bu güne kadar Nüreddin-i Cerrâhi yolunda Cum'a günleri mukâbele icrâ edilmediği, bütün Şeyhler ve dervîşler tarafını bilinmektedir.

Nitekim sîrf bu yüzden Sünbül Efendi hazretlerinden, Pir efendimiz Seyyid Nüreddin târafına doğru mânevî bir feyzin akıp geldiğine bu olay şâhidlik etmektedir.

Yine işittiğimize göre; "Torlak Dervîş" heyeti, kadri yüce ehlüllâhi

tezîf ve bazı izzet sahibi azizânı tâhkîr edip, bir takım nâdân ve anlayışsız kimseleri eğlendirmeye yoluna gittikleri görülür. "Şu zât çok şey tetkik etmiştir. Çok şey bilir." diyerek,

büyük bülhtânlar ile me'lûf olduklarına hayret ediyoruz.

"Allah münafiğların ve mü'annit yalancıların serrinden korusun."

Pir hazretlerinin bendelerinden "Azmî Dede Efendi, Cenâb-ı Pir efendimizin kudsî kelime ve sözlerini aynen kaleme almış ve bu fakir de bunların zayı olmaması için buraya kaydediyorum.

"Hakk'a temkin-i rizâ'da hannd iden mesrûr olur,
Dâimâ zîkr ü salât-i şügl idenler nûr olur.

Bir kişi kim Hakk'ı sevse Hakk'ı söyler dâimâ,
Sâhib-i irfân olub ol âkibet mağfür olur.

Ehl-i tevhîd'in kulûbi arş-i âlâ'dan yüce,
Yek nazarda gûrânî devr ider macmûr olur.

Bir abâpûşî gör nice eyleme kahr ü nazâr,
Kibr ile melûf olanın âhiri makhûr olur.

Bahr-i aşkin lezzetin âl virme dünyâ'ya gönü'l,
Olma sen bigâne'den zîrâ ki, Hakkdan dûr olur.

Şeyh Nûreddîn kutb-i nutkudur bu Azmîyâ,
Bir mahalden bir mahalle nakl ider mesrûr olur."

Pir efendimiz'in kendi te'lifi olup, yedi tavr üzere yazılmış "Mûrsîdi dervîşân" adlı bir rîsâlesi vardır. Risâlenin yarısı kayıp. Kendisinin ayrıca biri küçük, diğeri büyük iki adet "Ev-râd-ı şerifeleri" bu günde şark ve garb'da okunmaktadır.

Pir hazretlerinin vefatlarına düşürülen tarih'in son beyti:

"-Hâsilî merdi Hüdâ idi işit tarihini,
Göçtü Nûreddîn efendi cennet-i âlâyâ dek." (Sene : 1133h./ 1719-20 m.)

Diğer bir tarih:

"Zebân-i sa'diye kılûb didi tarihini lâfzin,
Sene bînyüz otuzuçde idüb câ yağı adetânî."

Tarih:

"Rîhletin gûş eyleyüb hâtif dedi tarihini,
Oldu Nûreddîn Efendi tâ'îr dâr-i naîm." (Sene : 1133h./ 1719-20 m.)

Tarih:

"Lütfi Hakk ile lâtîf söyledim târihini,
Açıdı bâli himmeti gitti Cenâb-ı Hakka dek." (Sene: 1133h./ 1719-20 m.)

Istanbul'da Yüksek kaldırımda "Tabak-ı Şerif tekkesi" Şeyhi Hımmet-zâde sülâlesinden "Cezbî Şeyh es-Seyyid Ahmed Ef." hazretlerinin, Pir Nûreddîn Efendimiz hakkında söylemiş olduğu kaside:

"Pir Nûreddîn'ü'l-cerrâhi ol nûrû'l-Hüdâ,
Zâtına ettirir ânın usşak-ı bîhadî iktidâ.
Cümle ehlullah pür nûrdürür kim ol velî,
Mîhr ü âlâ-yi vâlâsı etti dehri rûşenî.
Ins ü cinne oldu ol ancak imâm-ı etkiya,
Medfen-ı nûrunu eyle ziyâret rûz-i şeb.
Istersen dola kalbin hânesi aşk ile hep,
Nûrdur ol nûrî Hakkdan olma vâlâ-i neseb.
Mîhr-i âlâ-yi vâlâsı etti dehri rûşenî.
Ins ü cinne oldu ol ancak İmâm-ı etkiyâ.
Yâsemendir cümle ehlullah içinde ol velî,
Dallarıdır her velî anla o merd-i ekmeli,
Sîrrî Hakka vâsil olmuşdur anın bâtin-i ebî

Mîhr ü âlâ-yi vâlâsı etti dehri rûşenî
İns ü cinne oldu ol ancak İmâmî etkiyâ.
Münker-i inkârını kogil yek nazarla gel anâ
Sorulur erkân bana ölicek rûz-i ceza
Bende-i dergâhdır annin kisve-i evliyâ
Mîhr-i âlâ-yi vâlâsı etti dehri rûşenî.
İns ü cinne oldu ol ancak İmâmî etkiyâ.
Cezbiyâ bin açiz-i ednâ dûrûr himmet diler
Cümle ehlüllâh ya'ni sîdîklâ hizmet diler.

Yevmî tıblâda mahsûlü cümleden şefkat diler,
Mîhr ü âlâ-yi vâlâsı etti dehri rûşenî,
İns ü cinne oldu ol imâmî etkiyâ"

Pir Nüreddin hazretlerinin ayrıca iki adet "Subhiyye" ve "Uşşâkiyye" adlarında telifi bulunmaktadır. Hazret-i Pîrin bir "nutku" olduğunu ve duyduğumuzu göre, sözde "Müstakîmzâde" merhûm bir takım yakıksız ve kendine yakışmamış sözlerle "Risâle"sinde "Nüreddin el-Cerrâhî" hazretlerini hakkındaki sözlerini bazı garaz ehli kendilerine sened ittihaz edip, nefis-i emmârelerinin üstün gelmesi sebebiyle, gûyâ bilgi ve üstünlüklerini gösterip, halkı eğlendirmek için "Şerî'âte aykırı sözleri" (Muhibbi evliyâ = evliyâ dostul'yum diyen kimseler nasıl bu sözlerle vakitlerini geçirirler.

Müstakîmzâde merhûmâ büyük bir iftîrâ edildiğine delilim şudur ki; Nüreddin hazretlerinin son zamanlarında Mûsakîmzâde hazretlerinin ilk zamanları olup, çocukluk devrine rastlayıp, ya üç veya beş yaşında oldukları tarihi kayıtlardan anlaşıldığına göre, kanaatimizce bu husus, Müstakîmzâde merhûmun Risâlesi'nin içine başka bir kişi tarafından ilâve edilen yalan yanlış nakillerle müslümân ihvânımızı idâl etmek için, taraf tutarcasına yazıldığı anlaşılmaktadır.

Değil evliyâ'ya bir mü'mîn kardeşine bile sùtzân (kötüzân) etmeği Cenâb-ı Hakk hazretleri men etmiştir. Kaldi ki Allah dostu ve ehli olmuş kişileri yalan yere ve doğru olmayan sözlerle saldırmayı Allah saklasın hangi vicdân kabûl eder.

Pir hazretlerinin ömrünün son senelerinde ilk halifesi olan Üsküdarlı Şeyh Süleyman Ef.'ye "Veliyüddin Efendi" denmekle tanınmış ve evvelice Köstendili Ali Efendi'den bât almiş, fakat sonradan Köstendili Ali Ef. tarafından terbiye ve hilâfeleri Hz. Pîr Nüreddin'e (tevcih ve emîr buyurulmuş olduğundan) Üsküdarlı Şeyh Süleyman Veliyüddin Ef., Hazret-i Pîr'den ilk hilâfet almaya nâıl olanlardan idi. Hilâfet alındıdan sonra 12 yıl âsîtanede "sertarîk'lîk" hizmetini icrâ eyledi. Pir hazretlerinin hizmetinde gece ve gündüz kûsûrsuz çalıştı. Pir hazretlerinin bilinen yedi halifesi vardır;

1. Şeyh Süleyman Veliyüddin Ef.
2. Şeyh Mehmed Hüsâm Ef.
3. Şeyh Sertarîkzâde Mehmed Emîn Ef.
4. Şeyh Morâvî Yahyâ Ef.
5. Şeyh Mehmed Ziyâüddin Çelebi Ef. denilmekle mârûf Edirne'de Sarı Sultan Selim Hân hazretlerinin Câmi-i şerîfi İmâmî iken (1183h./ 1769-70 m.) tarihinde vefâtla "Kâdihâne Dergâhî"nda medfûndur.
6. Şeyh Mustafa Ef. Tekfurdağı'lı; bu zât Tekfurdağı'nda bir zâviye binâ edip, uzun süre o zâviyede zikr ü tevhid ile îrşâd ile meşgûl iken ömrü son buldu. "Câmi'i Kebîr"de defn edildi. Vefât tarihi (1172h./ 1758-59 m.) dir.
7. Şeyh Seyyid Yûnûs Ef. el-Musûlî (Musul'lu) Bu zât da Musul'da bir mescid binâ edip, orada bir süre tedris ve îrşâdla meşgûl iken ömrü son bulup, (1161 h./ 1748 m.) de vefâtla kendi mescidine defn olunmuştur.

1. ŞEHİ SÜLEYMAN VELİYYÜDDİN EFENDİ EL-ÜSKÜDÂRİ:

Seyh Süleyman Veli hazretleri, Cenâbî Pîrlîn halifesî olup, yüce bir sahisiyetti. Hazreti Pîr'in vefâtını müteâkip, Seyh Süleyman Veliyyüddin Efendiye Cerrahîyye bendeleri ve halifeleri bî'at ettiler. Böylece, Seyhîmiz ve Pirîmiz Nûreddin el-Cerrâhî Efendimizین bekâ iklîmine gôcmesinden sonra Pîr seccâdesine ilk oturan seyh olmak serefi kendisine aittir. Seyh Süleyman Efendi, 23 yıl bu makamda kalıp, sâlikleri irsâdla meşgûl olmakta olup, yaşı 74 civarında idi. Üsküdar'da doğmuştur. Kendisinin iki rutku mevcûd olup, meşhûrdur. Hazretin 3 halîfesi kendisinden sonra hizmetini devâm ettirmislerdir.

İlk Halîfesi; Pîr hazretlerinin büyük birâderi olan Şeyh İbrahim Efendi olup, şîerde mahâsi "Feyzî"dir. Kendisi hâfîz, âlim ve fazilet sâhibi bir zât idi. Tâliplere Kur'an kiraati dersi verirdi. Pîr hazretleri ile Sertârkâzâde'nin vefatlarından iki ay evvel vefât edip, Türbe-i şerîf dâhilinde vâlidesi yanında sol tarafa defnedildi. Bekâr, âlim, fâzîl ve müteşerri şeyhler ve âlimler arasında makbul bir zât olup, kendisine defâ'atle "Dergâh Serîf" teklif edilmiş ise de kabul etmemiş olduğu rivâyet edilmektedir.

Şeyh Süleyman Veliyyüddin hazretleri vefâtını müteâkip, Pirîmiz Nûreddin hazretlerinin ayak ucuna defnolundu. Şâir "Lebib Efendi", merhûm için şu tarihi însâ buyurmuştur:

"Türbesinde yazdı tarihini mecûhezî Lebib,

Şeyh Süleyman Veliyyüddin Câdir bu cihân." Sene: (1158h. / 1745 m.)

2. ŞEHİ MEHMED HÜSÂMEDDİN EFENDİ:

Şeyh Süleyman Veliyyüddin Efendi'nin vefâtını müteâkip, Pîr hazretlerinin postuna, Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Ef. oturmuştur. Kendisi, Pîr hazretlerinin sağlığında Sultan Mehmed (Fatih) Hân yanında "Hâcegîzâde Mustafa Efendi" merhûmun Câmi'nde imamlık ve hâtiplikde bulunmakta idi. Bu arada Şeyhi Pîr Nûreddin hazretlerinin izin ve emirleriyle, bu câmî'de Perşembe günleri öğle narmazını edâdan sonra Cum'âya niyetle "Halvetî âyîni"ni icrâ etmekte iken, Hz. Nûreddin Âsitânesi postnuşunu Şeyh Süleyman Veli Efendi'nin vefâtı üzerine Mehmed Hüsâmeddin Efendi âsitâne postuna oturdu. Bu sırada iki postu da idâre edip, sâlikleri irsâdla meşgûl oldular. Fakat emr-i Hakkin tebliğî ile vefât edip, selefi Şeyh Süleyman Veliyyüddin Efendi'nin sol tarafına defn olundu. Vefat tarihi (1168h./ 1754-55 m.) olup, yaşı 82'yi aşmış bulunuyordu. Kendisi hâfîz, âlim, fâzîl, âbid, zâhid ve takvâ elîli bir aziz kişi idi. Kendisinin 7'den fazla halîfesi olduğu rivâyet edilmektedir. İlk defa irşâd postuna oturduğu "Hâcegîzâde Mustafa Efendi" Câmi'inde asılı olan bir levha'da:

"Tâ evelde reşete-i feyzî-âşikâr,

Tekye-i inci sana olsun medâr"

beyti bulunmakta idi. Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Efendi hazretleri, "Üsküdâr Atîk Vâlide Câmi'i" müezzini "Hâfîz Ahmed Efendi"nin temiz soyundan doğmuş ve küçük yaşından itibâren kemâl tahsil etmekte idi. Dünya mâisetini temin gâyesiyle inci alım satımı ile meşgûl idi. Kendisine Allâh tarafından ilâhi aşk nasîb olunması üzerine, büyük Halvetî şeyhlerinden "Selâmî Dergâhî"nda irşâd postunda oturmaktâ olan Şeyh Ali el-Köstendîlî hazretlerinden bî'at aldı. Yine ondan "Seyr-i sülük" gördü. Fakat pîrâsında ve kendisinden daha kıdemli olan Şeyh Süleyman Veliyyüddin hazretleri ile birlikte, Pîr-i tarikat Şeyh Nûreddin el-Cerrâhî hazretlerine Şeyhleri Ali el-Köstendîlî'nin emriyle hizmette bulunup, sülûklerini tamamladilar. Böylece bu iki sultânın terbiyeleri ile kemâlâtlarını tamamladilar. Bu iki sultan da Hz. Pîr'in seccâdesine, kendisinin vefâtını müteâkip, kıdemlerine göre oturup, irşâd görevini devâm ettirdiler.

Hüsâmeddin Efendi'nin halifelerinden biri "Edirne'li Fîkrîzâde" ile Anadolu'lu 2. halîfesi olan Abdullah Efendi'nin oğlu Âsitâne'nin Serzâkirân'ı olup, Pîr huzûrunda "Meded Yâ Resûlullah" diyerek, ömrü zikir meclislerinde geçmiş bulunan "Şeyh Hasan Efendi"dir. Kendisi, Pîr hazretlerinden sonra 34 yıl Âsitâne'de "Serzâkirân"lık görevinde bulunmuştur. Ömrü, 80'i aşmış, bir hâlde vefât ederek, Edirnekapısı haricinden Eyyûb Sultan semtine gi-

den yolun sağ tarafında, yol kenarına defn olunmuştur. Vefat tarihi (18 Recep 1168 h./ 1754-55 m.) yılina tesadüf etmektedir. Hâlen mezartasları orada mevcûd bulunmaktadır.

Şeyh Hüsâmeddin Efendi'nin iki adet nutku vardır. Şeyh Hüsâm Ef. (1168 h./ 1754-55 m.) tarihinde vefâtından sonra Pîr Efendimiz'in makamına, 3. cü halîfesi olan "Şeyh Mevlâna Mehmed Emin Ef. el-Sertarîkzâde" hazırları oturmuştur.

Sertarîkzâde hazretlerinin pederleri olan, Fâtih Sultan Mehmed Hân civârında "Mîmâri atîk Yusuf Sirâceddin" veya "Kumrulu Mescid" mahallesinde bulunan Halvetiyye ve Şemsiyye'den Abdülbâki Ef. halîfesi ve o aşın bütün Halvetiyye subelerinin Sertarîki olan âlim ve Şeyh Abdüllâh es-Sabûri Efendi'dir. Abdüllâh Efendi hazretleri evlerinde bir mihrâb ilâve ederek, orayı hankâh hâline getirdi. Salı günleri ögle namazından sonra Şemsiyye-i Halvetiyye erkânı üzre zîr icâ edip, sayısız sâlikleri İlâhî feyzeye ulaştırdı. Büyük oğlu Şeyh Mehmed Emîn Efendi zamanının âlimlerinden ilim tahsil ederek, kemâllerini tamamladı. Şeyh Abdüllâh Efendimiz, büyük oğlunu Pirimiz Nûreddîn el-Cerrâhî Efendimiz'in tesîl ve terbiyelerine hâvâle etti. Bir süre Hazreti Pîr'in yanında seyr-i sülük görüp, Pîr'in hizmetinde bulunduktan sonra icâzet duâşına mazharla hilâfet aldı. Böylece ulemâ içinde meşhûr ve meşâyîh ve dervîşân katında gönüllerin sevgilisi olup, Keşf ve kerâmetî ile tanındı.

Şeyh Abdüllâh Efendimiz hazretleri mihrâb koyup, vakf ederek tekke hâline getirdiği evini, vakif kaydi ile büyük oğlu'nun ismiyle, "Sertarîkzâde'nin Sali tekkesi" adıyla tescil olundu. Şeyh Abdüllâh Efendi hazretleri bu irşâd makamında 20 yıl Şemsiyye âyını icrâ etti. Zîr ü tevhîd ile sâliklerin sülüklerini tamamladı. Yaşı 85'i geçmiş, bir hâlde, kendi halîfeleri, sâliklerinin sülük ve mânevî terbiyelerini Pîr Efendimiz ile makâmlarına büyük oğlunu oturttu. Şeyh hazretleri birkaç ay sonra mîzâci bozulup (1122 h./ 1710-11 m.) tarihinde vefât ederek, Edirnekâpı hârîcinde Hazreti Emîr Buhârî Âsitânesi mihrâbı önünde Kernâl-pâşa merhûm'un Kabrî'nin sağ tarafında, hazretin vâlidelerinin yanında defnedildi. Hâlen orada mezâr kitâbesi mevcuttur. Fakat taşı kadın alâmeti gibi şekilli olduğundan birçok kişi bu hu bilmezler. Vefâtına düşürülmen tarîh ise şöyledir:

"Göçdü bekâ mülküne (1122 h.) Sertarîk-i sofîyân". Şeyh hazretleri, büyük oğluna "Hulusî Kuddûsî Sertarîkzâde" diye isim koymuş ve zâhirî ve bâtinî ilimleri ile meşgûl olmuştur. Hass ve avâm indinde himmet ve feyzî ile tanımıstır.

3. MEVLÂNÂ SERTARÎKZÂDE ES-SEYYİD EŞ-ŞEYH MEHMED EMİN EFENDİ:

Hazreti Nûreddîn el-Cerrâhî Âsitânesi postnîsini olan ve Pîr efendimizin 2. halîfesi ve postun 2. Şeyhi Mehmed Hüsâmeddin el-Üskûdârî hazretleri o tarihte vefât edip, Sertarîkzâde hazretleri, irşâd görevli oldukları Kumrulu Mescid'indeki "Sali Dergâhî"nda zîr ve tevhîd ile, cum'a ve salı ve günleri de "Fûsûsü'l-hikem-i Ibn-i Arabî" okutmakta iken, Âsitâne-i Nûreddîn el-Cerrâhî postuna oturarak, irşâdâ başladı. Azîz hazretleri birkaç yıl hizmetten sonra, yaşı 74'e ulaşmış bir hâlde vefât ederek, Ebû'l-Eyyüb el-Ensârî civârında Dâvûdağa mahallesinde ve Dâvûdağa Câmi'i yanında Sertarîkzâde'nin muhterem hanımları "Hamîde Bacı Sultan"ın evini zâviye olmak üzere vakf eylediği "Pazar Dergâhî" adı verilen bu dergâh'a Sertarîkzâde Efendinin vasiyeti üzerine Hamîde Bacı Sultan'ın husûsî türbesi yâmina defn edilmişdir.

Hamîde Bacı Sultan'ın vefâtına şu iki tarih düşürülmüştür:

"Gelüb üç sôfi dedi tarîhin

Göçdü eyvâh Şeyh Mehmed Emîn" (Sene: 1173 h./ 1759-60 m.)

"Geldi bâ harf-i mücevher ârifâ târih anâ,

Sertarîkzâde fenâdan gitti yâ Hû cennete." (Sene: 1183 h./ 1769-70 m.)

4. ŞEHİ ABDİ EFENDİ: (-1139 h. / 1726-27 m.)

Sertarîkzâde Efendimiz hazretleri âhirete intikâl ettiğinde, kendisinin halîfelerinin seçkinlerinden olan Surûrî İmâmi-zâde Şeyh Abdî Abdüllâzîz Efendi adıyla mâ'ruf azîzîmiz Abdî Efendi, Şeyh Nureddîn el-Cerrâhî Âsitânesine postnîsîn olup, irşâd görevine başladı. İki se-

ne ırsad, zikr ve tevhid ile mesgül iken kendi rızalarıyla, Pîr etendimizin 4. halifesi olan "Moravî Şeyh Yahyâ Ef." ye kendi yerini takdim eyledi. Kendisi, eski makamı olan Kasımpaşa'da zâviye hâline tebdîl ettiği hanesine çekildi. Emri-i hakk vâki olduğunda Kasımpaşa'da "Doymazdere" adlı mevkide medfûn olan, ârifibillâh" ünlü Melâmi Kutbu "İdris Muhtefî" hazırlarlarının ayak ucuna defn edilmiştir. Kendini bilmez bazı rezil takımı bu zâtlar hakkında İle ri geri konuşurlarsa da alâdurmamak gerekir. En eski zamanlardan beri büyük mesâyî' e ta'n edilememiştir. Allah bizleri bu tür gafletten korusun. Azizimizin vefât tarihi (1189h./ 1775-76 m.)dır. Yası ise 74 idi.

5. ŞEHİ YAHYÂ EL-MORAVÎ (-1184 h / 1770-71 m.)

Şeyhimiz ve üstâdımız Moravî Yahyâ Efendi ise, önceleri Saray-ı Hümâyûn hocası iken, Padişâh hazretlerinin, Pîr Efendimize muhabbet duyması üzerine, hocasını hâl ve hatır sormak için ara sıra Âsitâneye göndermekte idi. İşte bu ziyâretler sonucu Moravî Yahyâ Ef.'nin gönüldünde ilâhi aşk meş'alesinin tutuşmasına vesile oldu. Bu aşk-ı ilâhi bütün vücûdu ve ruhunu sarınca Hoca Yahyâ Efendi, Pîr efendimize îltîcâ ile hâlini arz eyledi. Hazretten bey'at seyr ü sülükünü tamamlayıp, hilâfete nâıl oldu. Sonra Pîr'in tevcîh'i ve mânevî işâreti üzerine Âsitânedede 4. cü derecede ırsad göreviyle posta oturan Kasımpaşa'lı Şeyh Abdî Efendi ferâgatle 5. derecede Âsitânedede makam-ı pîre oturdular. 115 yaşını aşmış bir hâlide, zamanlarına ermiş bulunduğu Kâdirîyye'den Şeyh Resmî Ef. birâderi "Kabakulak tekkesi" Şeyhi Şeyh Süleyman Efendi'den işittiğime göre, Yahyâ Efendi aslen "Kütâhya"lı olup, çocukluğundâ ilim tahsil için İstanbul'a gelip, Ayasofya medresesinde ilim ve kemâl tahsil etmekte iken, Saray-ı Hümâyûn Hocaları arasına alınarak makam yükseltilmiş idi. Yine bu zâtın rivâyetine göre, son derece fatîn, ilim ve belâgat sâhibi imîş. İşte bu vasifleriyle Padişâh tarafından vazifeyle Rumeli'ye Mora taraflarının Sûfiyye tarikatlarının faaliyetlerinin teftîsi görevi ile gönderilmiş idi. Burada bulunmakta iken birçok meşâyiî kendisine izin ve icâzet teklifinde bulunmuşlar idi. Hatta Sâmi Paşa'nın büyük pederi Abdülbâkî Ef.'ye de izin ve icâzet verip, Mora taraflarında 7 adet zâviye Abdülbâkî Efendi'nin himmetiyle faâiliyete girmiştir. Böylece Moravî Hoca Şeyh Yahyâ Ef.'nın tevcîhatları ile meşihat makamları orada fevkâlâde fazlalaşmış idi. Fakat sonradan Sultan II. Mahmud Han devrinde Mora'da Yunan Krallığının kurulmasından sonra Müslüman halkın oradan hicretleri sırasında, bu dergâh-ı şerif düşmân kuvvetleri tarafından yıkılıp yakılarak yerle bir edildi. (1236h./ 1820-21 m.) tarihinde Şeyh Abdülbâkî-zâde Şeyh Mehmed Necîb Ef.'nin oğulları Sâmî, Bâkî ve diğer üçüncü oğlu Hayrullah, bu üç birâderinin kemallerine bakılarak, her birine devlet kadrolarında birer görev verildi. Sâmî Paşa hazretlerine ise vezâret rütbesi verildi.

Yukarda da zikredildiği gibi Şeyh Yahyâ Efendi her ne kadar Kütâhya asılı ise de, kendi disinin Mora'daki hizmetleri sebebiyle Moravî Hoca Yahyâ Efendi ismiyle meşhûr olmuş, biy'ât ve hilâfetle Âsitâne postuna oturduktan sonra da "Moravî Şeyh Yahyâ Ef." diye meşhur olmuştur. Hazret'in dört adet nutku vardır. Şeyh Yahyâ el-Moravî hazretleri'nin yaşları kemâl bulup, vefât ettiğinde, pîrâda olup, kendinden önce vefât eden, Şeyh Süleyman Veliyyûddin Efendi'nin sağ ayak ucunda bulunan husûsî türbesine defn edilmiştir.

Azizimizin vefâtına iki tarih düşürülmüştür. (1184 h. 1770-71 m.);

"Ölüb gelene terin hezârânî hazırile fitnat

İlderken fîkr-i sâli rihiyeti tarihini tenhâ.

Didi bu mîsra'ile nâsa i'lân eyleyüb hemmâtüb,

Ola Yahyâ efendinin makarri cennetü'l-me'vâ" (1184 h.)

Moravî Şeyh Yahyâ Efendi merhûm'un büyük oğlu es-Seyyid Şeyh Abdüşsekûr Efendi'ye o tarihde Yedikule civârında "Hacı Evhaddin Dergâhı"nda postnişin olan Şeyh Abdülkerîm Ef.'nin 3 evladını terk ederek vefât etmesi üzerine, o zamanın seçkin şeyhlerinin kararî ve padişah emr ve fermâni ile "Nüreddin Hankah" postnişini Şeyh Yahyâ Moravî'ın oğlu âlim

ve fâzîl Şeyh Abdüssékür Efendi'yi; vefat eden Şeyh Abdülkerim Efî'nin geride kalan evlâdları Şeyyid Abdüssékür Efendi, Şeyyid Mustafa Musluhüddin ve Şeyyid Mehmed Celâleddin Efendi'ler ise, Şehid Mehmed Paşa tekkesi postnişinleri ve akrabaları olan Şeyyid Kutub Hüseyin Efendi'nin mânevi himayesine verildiler.

İşte bu son olaylar sebebiyle birçok kendini bilmeyen kişiler azgın nefislerine uyararak, Pîrîmiz Nüreddin el-Cerrâhi hazretlerine lâyık olmadığı, haksız iftiralar edip, kötü sözler söyledikleri rivâyet edilmektedir. Bu fikirde ve bu filde olanlar pişmanlık ve hesab gününde bu hallerinden utanmayacaklar mı?

Âsitâne-i Pir Nüreddin el-Cerrâhi postnişini olan Şeyh Yahâ el-Morâvî hazretleri'nin vefâtlarından sonra, büyük oğlu Şeyh Şeyyid Abdüssékür Efendi 5.ci derecede Âsitâne postuna, makâmî Nüreddin'e oturmuşlardır. Kendileri pederinden el almış, sülükünü tarmamışından sonra halifesi sıfatıyla irşâdlâ görevli bulunmakta idiler.

6. ŞEHİ SEYYİD ABDÜŞSEKÜR EFENDİ: (-1187 h./ 1773-74 m.)

Şeyh Abdüssékür Efendi üç sene makamî Nüreddin'de irşâd ile meşgûl oldu. Babasının hilâfet almış idi. Yaşı 89'a ulaştığında, ömrü kemâl bulup, vefât eyledi. Vefâtı (1187 h./ 1773-74 m.) tarihindedir. Âsitâne'de husûsi türbesinde babası'nın sol tarafına defn olunmuştur. Âlim, ârif ve hâl sahibi, azîz bir kişi olduğunda müâsiri olan şeyhler ittifak etmektedir.

7. ŞEHİ EL-HÂC İBRAHİM EYYÜBÎ FETHÎ EFENDİ: (-1194h./ 1780 m.)

Eyyüb Sultan civârında "Baba Haydar" mahallesinde bulunan "Tâmişvâr Defterdarı İbrahim Bey Mescidi İmamı ve Tekkesi Şeyhi ve Sertarîkzâde hazretlerinin meşhûr halifelerinden Şeyh Hâfiż İbrahim Efendi, bu adı geçen "Tâmişvar Tekkesi"nde zîr ve tevhid ile, aynı zamanda imamlık hizmetiyle mesgûl olmakta iken, makamî Âsitâne'de postnişin olan Şeyh Şeyyid Abdüssékür Efendi'nin vefâtı üzerine İbrahim Efendi Âsitâne postuna oturdu. Kendisi "el-Hâc İbrahim Efendi" diye meşhurdur. Bu makamda 7 sene hizmet etti. Yaşı kemâl bulunca vefât etti. Husûsî türbesinde yatan diğer Cerrâhi azîzâmin sol tarafına defnedildi. Vefât tarihi (1194h./ 1780 m.)dır.

Şeyh Haci İbrahim Ef.'nin vefâtından sonra yerine, Kumrulu Mescid'de "Sali Dergâhı" seccâdenişîn'i olan Şeyh Mevlânâ Mehmed el-Morâvî hazretleri Pîr âsitanesine naklı ederek bu makamî irşâd'a oturmuşlardır.

8. ŞEHİ MEVLÂNÂ MEHMED EL-MORAVÎ:

Şeyh hazretleri "Kumrulu mescid (veya Sali) Tekkesi" Şeyhi olan Şeyh Mehmed el-Morâvî hazretleri 7-8 yaşlarında iken "Mora" taraflarından İstanbul'a, Dersaadet'e gelmiştir. Sertarîkzâde'nin evlâdi olmadığından bu küçük Mehmed'i çok sevmiştir ve onu evlâdi gibi bağıra basıp, terbiye ve eğitimini üzerine almış idi. Kendisine önce Kur'anı öğretmiş, arapça tâhsîl etmiş, sonra da bi'lât vererek, seyri sülükünü tamamlattıktan sonra, kâdiri her geçen biraz daha artmasına vesile olmuştur. Bâtnî ve zâhî mâmûr bir kişi sıfatıyla, Sertarîkzâde'den hilâfet alan Şeyh Mehmed el-Morâvî hazretleri, üstadlara ve babâliği olan "Sertarîkzâde" hazretlerinin Âsitâne-i Nüreddin'e geçmeleri üzerine, boşalmış bulunan Kumrulu Mescid'deki "Sali Dergâhı" postuna bizzat Sertarîkzâde tarafından irşâdlâ vazife-lendirildi.

Hazret'in meşihatî asrında zuhûr eden (1196h./ 1781-82 m.) tarihlî büyük İstanbul yanlığında Nüreddin Âsitânesi'de diğer birçok dergâhî şerif gibi yanıp kül olmuştu. Fakat kisa bir süre sonra yeniden, fakat eski şekli korunarak, bizzat Şeyh Mehmed el-Morâvî hazretleri tarafından binâ edilmiştir. (1196h./ 1781-82 m.) tarihinin hatırlanması ve tekke'nin tecdidine düşürülen târihler çerçevelenerek Âsitâne duvarlarına asılmıştır:

"Vesimâ düşdü bî-t-tevîk târih-i itmâmi,
Ne hûb dergâhı Nüreddin Cerrâhi bâhi-i asâ
Çıkib bir cilekes tâki Vesimâ târihin dedi
Zehî-resmî nüvinî dergâhı Nüreddin Cerrâhi
Vesimâ düşdü yani bu mîsrâ'i târih-i itmâm
Yapıldı bî-adilî tecdîd olub Dergâhı Nüreddin.
Makam-ı Pîr olan Nüreddin-i Cerrâhi âsitânesi îrsâd postundan gelip, gecenleri beyân ederek, bir kaside kâleme alan "Hoca Neş'et Efendi" söyle demektedir:

(Kaside):

"Hankahı Şeyh Nüreddin Cerrâhiye gel kil dilküsâd,
Ol tarîk-i Halvetî'den bir kal etti içtihâd
Mekteb-i irfândan ders almış ledün ilminden ol,
Küntü kenz sırrı Hak'dan söyledi çün vâridât.
Kutb-i âlemin nesî-i Ebû Ubeyde İbnü'l-Cerrâh,
Cerh iderdi kalileri kilardu gamdan azâd.
Âlemin müşkülerin feth etti şol Kutb ü zamân,
Pîsgâhına gelen olurdu gâmdan çün azâd.
Serhalife-i Şeyh Süleyman posta iclâs eyledi (1158 h.)
Mürşid-i kâmil idi hem ehl-i hâl Şeyhü'l-Ubbâd.
Ikinci Şeyh Mehmed Hüsâmeddin oturdu hem pîr-i zaman
Zîr ü tevhîde müdâm hem zühd ü takvâsı ziyâd.
Hazret-i Şeyh Sertarîkzâde Mehmed Emîn (1168 h.)
Ârif-i billah vü çok nâsî eyledi îrsâd.
Ehl-i tefsîrdir fuhûlde hem azîz-i muhteşem,
Çok kişi feyzüddin tâc giydi budur Şeyhü'l-fuâd
Şeyh Seyyid Abdülazîz eyleyüb post-i kiyâm (1172 h.)
Morâvi Yahya Efendi geldi âlem oldu Şâd (1174 h.)
Şeyh Yahyazâde Şeyh Abdüşsekûr'e geçdi post,
Feyz-i Hak'dan hissedâr olmuş oldur sâhib-i evrâd.
Şeyh Hacı İbrahîm Efendi münzevî bir zâd idi,
Ehl-i tevhîd ehl-i hâl ihlâsla rûhun ile şâd
Şîmdi sâhib-i post olan Şeyh Mehmed el-Morâvi (1187 h.)
Ma'nevî evlâdidir oldur yüzünden ber murad
Şeyh-i berzîbâ dürür, Şeyh Mehmed goncası
Zâhirü bâtında Şeyhdir hakkı ide ömrün ziyâd. (1201 h.)

Şeyh İbrahim hazretleri (1187 h./ 1773-74 m.) tarihinde velisi, Galata'ya tâbi Kasımpaşa'da medfûn olan Pîr-i tarikat ve kutbû rabbâni Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Uşşâkî el-Halvetî âsitânesine, Nüreddin Âsitânesi şeyhi Mehmed el-Morâvi Efendi vekâlet ettiği sırada, Perşembe günleri mukâabele ettikten sonra huzurunâ gelen ehlî sohbet ile aralarında sohbet ettikleri bilinmektedir. "Mecâzi aşk" ile "hakîki aşk" uzun uzadiya görülmlesi gereken bir konudur. Bu konu bir suâl olarak, Şeyh Mehmed el-Morâvi hazretlerine tevcih edildiğinde; Şeyh hazretleri Şeyhâne ve ârifâne cevâbârlarla bu zor konuyu veciz olarak izâh edinice, mecliste bulunan zevâtın cümlesi memnûn olup, içlerinden bilhassa ikisi şeyhin cevâbâlarıyle iknâ olduğunu "Vehbî Efendi" merhûm, "Şevkengîz" adlı kitabında zikretmektedir. Bu âciz fâkirde bu hususu, Vehbî Efendinin kitabından alıp, buraya aynen nakl eyledik. Şeyh hazretlerinin hâl tercümesini kâleme alan, Hoca Neş'et Efendi merhûm ile Galata Mevlevîhânesi Şeyhi olan Şeyh Gâlib Dede Efendi, Şeyh hazretlerinin vefatına iki manzûm tarih söylemiştir. Hoca Neş'et Ef.'nin beyti:

"Ola rûh-i mübârek-i harem,
Kaddesallâhi sirrehi'l-ekrem." (1209h./ 1794-95 m.)

Şeyh Gâlib Dede'nin beyti:

"Gevher-i eskiyle Gâlib yazdilar tarihi, (1209 h./ 1794-95 m.)
Seyh Mehmed cekdi cismin cille-i medfende hayf."

Pederim, velinimetim Seyh Mehmed Sâkir Efendi hazretleri "Fethiyye Medresesi"nde ders ile mesgûl iken (1197 h./ 1782-83 m.) senesi sonunda Hazret-i Pir Nüreddin el-Cerrâhi (KS) Efendi'mizin Âsitânesinde seccâdenîşen olan Seyh Mehmed el-Morâvi hazretlerinden bîat alıp, seyî-i sülük'le zâhirî ve batîî ilimlerde kemâl bulduktan sonra "Seyh Mehmed el-Morâvi" hazretlerinin ömrü 60 ile 70 arasında 68 seneye ultiştığında emri ilâhi ile vefât etti. (1209 h./ 1794-95 m.). Makamında hususi türbesinde "Seyh Yahyâ el-Morâvi" hazretlerinin ayak ucuna defn edilmiştir.

Makamları boş kalınması Rahmânî ve Rabbâni hizmetleri äksarnaması için İstanbul'da Silivrikapısı civârında "Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi" yanında "Sâ'dullah Çavuş Mescidi" ve dahilindeki "Zerdeciâde Şeyh Hüseyin Efendi, "Zâviyesi"nde postnişin olan bir aziz kişi idi. Merhûm 2. Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Ef.'nin halifesî idi.

9. ŞEHİ EL-HÂC ABDURRÂHMÂN HÎMLÎ EFENDİ:

Bu zât, Yedikule'de Debbâğ esnafının Şeyhi iken (Âhî), yukarıda zikredilen "Sa'dullah Çavuş İmamî" Zerdeciâde eş-Şeyh Hüseyin Efendi merhûmun dâmâdi olup, o tarihde bağılılığı dolayısıyle Nüreddin el-Cerrâhi Âsitânesinde postnişin olan 2.ci Şeyh Mehmed Hüsâmeddin hazretlerinden tarîkatî için bîat almış, sülükunu tamamladıktan sonra icâzetle, hilâfet duâsına nâîl olmuştur.

Pederleri yerine (1200h./ 1785-86 m.) tarihinde İmâm ve zâviyedâr olmuş, (1209h./ 1794-95 m.) tarihinde ise Şeyh Mehmed el-Morâvi Efendi'nin vefâtı üzerine Nüreddin Âsitâne'sine makamı irşâdını naklederek, pîr dostuna oturmuş, bu makamda irşâd göreviyle hizmet etmekte iken, 100 yaşına aşmış bir durumda bulunmakta idi. (1215h./ 1800-01 m.) tarihinde rivâyete göre 115 yaşlarında iken âhirete intikâl etmiştir. Âsitâne yanında bulunan türbe yanında defn olunmuştur. Hazret, uzun boylu, sâkin ve sâlim, fukaraya karşı mükrîm ve ihsân edici, fevkâlâde cömert bir zât imiș.

Vefâtına düşürülen târih:

"Çıkib bir gerçek erenler söyledi tarîhini,
Merkadi zevvâre oldu cilvegâh-i âşikân." (Sene: 1215h./ 1800-01 m.)

10. ŞEHİ MEHMED SÂDIK EFENDİ:

İstanbul'da "Kadi çeşmesi" yanında merhûm Şeyhî'l-islâm "Dürrî-zâde" konağı karşısında 2. Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Efendi'nin Dergâh'ı postnişini Şeyh Mehmed Sa'düddin Ef. halifelerinden Şeyh Mehmed Sâdiq Efendi hazretleri, adı geçen Şeyh Abdurrahman Ef.'nin vefâtında Âsitâne-i Nüreddin de Pîr postuna oturup, irşâd ile mesgûl iken, (1216h./ 1801-02 m.) senesinde vefâtla, Âsitânedeki hususi türbesine defn edildi. Yaşları vefâtında kemâl bulmuş idi. Hazret küçük yaşılarından ömrünün son dem勒erine kadar, zeytin çekirdeğinden tesbih imâl edip satarlar imiș.

11. ŞEHİ MUSTAFA EFENDİ:

İstanbul'da Edirnekapısı civârında "Aciceşme" mahallesinde bulunan Sertârkâzâde hâlesi Séyyid Şeyh Halil Nizâmî Efendi halifesi Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi'yle azizleri Halil Nizâmî Efendi'nin vefâtından sonra "Nizâmî Tekkesi"ne postnişin oldu. Nüreddin Âsitânesi Şeyhi Şeyh Mehmed Sâdiq Efendi'nin vefâtından sonra Pîr Nüreddin'in makamına oturmuş, bir müddet irşâdda bulunduktan sonra da ömrüleri kemâl bulup, (1219h./ 1804-05 m.) tarihinde vefâtla, Âsitânedeki türbeye defn edilmiştir.

12. ŞEHİ MEHMED EMİN EFENDİ:

Mehmed Emîn Efendi, ilk zamanlarında ilim tahsili için medresede okumuş, sonra

me'l-zün olarak İlimiyye mesleğine intisab etmiş ve derece derece terfi ederek, müderris olmuştur. Bu vazifede uzun süre hizmet ettiğinden sonra, kendisinde süfiye tarikine karşı bir meyl ve aşk duydular. Bu aşk her gün biraz daha artıncaya, Müderris Mehmed Emin Efendi bu hâle dayanamayarak, kendine bir mürşid aramaya başladı. O sırada "Kumrulu Mescid Dergâhi" postnuşunu olan "Seyh Mevlâna Mehmed el-Morâvi" hazretlerinden beyat alıp, uzun zaman seyr-i sülük ile mesgûl olduktan sonra, seyhinden tac ve hirka giyerek, hilâfet ve icâzet duâsi kendilerine nasîb oldu. "Nûru'nâ alâ nûr" olup, Seyh Emin Efendi hazretleri, bir süre sertarîlik hizmetiyle kendisine ilâhî iltifâtlar nasîb olmuş iddi. Daha sonra Seyhi Mehmed el-Morâvi hazretleri, makamların Nüreddin el-Cerrâhî Âsitânesi postuna, pîr postuna nakledince yerine Sertarîk Şeyh Fazıl Emîn Ef. oturdu. (1219h./ 1804-05 m.) Beş ay kadar bu iki postta da hizmet etmekte iken, Hazretin, yaşı 75 seneye ulaştığı bir sırada vefât edip, Âsitane'deki türbe'ye azizi Şeyh Mehmed el-Morâvi hazretlerin ayak ucuna defn edildi. Vefât tarihi ise (1220 h./ 1805-06 m.) senesidir.

Kendisinin tarikat ve süfiye yoluna meyletmesi, doğmuş olduğu evin, ilk zamanlar kendinin de post-nişânlığında bulunduğu Kumrulu Mescid ile Sertarîkzâde'nin Salî Tekkesinin bulunduğu sokakta mevcut olması sebebiyledir. Tahsili sırasında "Sertarîkzâdenin beyat" bâlatlarıyla şereflenmiş, zâhirî ve batînî ilimlerde kemâl bularak, adı geçen Şeyh Mevlânâ Mehmed el-Morâvi hazretlerinden de ilâhî feyz alarak sülükünü tamamlamış, icâzet ve hilâfet duâsi ile şereflenerek, Rabbâni ve Rahmâni vasıflara vâsl olmuştur.

Hazreti Şeyh, uzun boylu, gönül çekici, câzibesi kuwertli, kadri yüce bir kişi olup, ömrü boyunca bekâr yaşadı. Morâvi Mehmed Efendi hazretleri vefât edip, pederim ve mürşidim efendim hazretleri bu Şeyh Emîn Fâzîl hazretlerinden furu'âtı esmâ'yı tamamlamış idim.

13. ŞEHİ SEYYİD MEHMED ÂRİF DEDE B. ABDÜŞŞEKÜR:

Şeyh hazretleri, Nüreddin el-Cerrâhî âsitânesinde önceleri postnuşun olan Şeyh Abdüşşekûr Efendi hazretlerinin oğlu Şeyh Seyyid Mehmed Ârif Dede Efendi, pederinin vefâtı esnâsında, kendisi Bâb-ı âlî Mühimme kalemi ketebesi'nden olup, daha sonra "Tersâne-i âmire"de "Havuz emîni" olarak hizmet etmekte iken, o tarihte Nüreddin Cerrâhî Âsitâne'sinde işâd seccâdesine oturan Şeyh Mehmed Fazıl Emîn Efendinin ömürleri kemâl bulunup, vefâtını tâkiben, boşalan meşihat makamına, sultanımız oturdu. Hazret, orta boylu, gâyet zayıf ve zarif, nefesi tesirî, fukarâ ve zuafâya yardım etmeye sever bir zât olup, yaşı 69'a ulaşmış iken vefât etmiştir. Cerrâhî âsitânesindeki türbede Pîr Efenimizin birâde ri Şeyh İbrahim Efendi'nin sol tarafına defn edildi. Vefât tarihi (1238h./ 1822-23 m.) senesidir.

Hazret, uzun ve gür ak sakallı, zekâsı kuwertli, sağlam bedenli, müstakîm tavırlı bir zât olup, ilmi olmayan kimseye ne kendî tarikinden ve ne de diğer tariklerden hiç kimseye dergâh tevcîh edilmezdi. Bu zâtın zamânında, bu risalenin müellifi, fakîrin çocukluğu sırasında takriben 4 yaşlarında bulunduğu bir sırada hankâhı Nüreddin'in akşamı, yıldızla müzeyyen, cûrmî kapısını, mihrâb mahallî ve tevhîdhânesini hâlâ hayal meyâl hatırlamaktayım. (1233h./ 1817-18 m.) tarihinde Cennetmekân Gâzi Sultan II. Mahmud Hân hazretleri Dervîş Paşa'nın kendisine arz etmesi üzerine, Hankâh-ı Serîfi yeniden tâmir ve inşâsına emir ve fermân buyurmuştur. "Semâhâne" kısmı eski yerinden yıkılarak, türbe'nin yanına yaptrıldı. Fukarâ ve dervîşânâ kâfi gelecek bir tarzda matbah-ı serîfi'yi yeniden ve geniş bir şekilde inşâ edildi. Bu hâlden, fukara, zûâfâ ve dervîşân mesrûr olup, Hazret-i Şerhiyâr'ının ömrünün ve saltanatının devâmına duâ eylediler. Böylece Nüreddin el-Cerrâhî Âsitânesi nûrun alâ nûr oldu.

Eyyübî'l-Ensârî civârnâda "Arpa emîni Çeşmesi" yanında "Defterdâr İbrahim Mescidi Tekkesi" Şeyhi, Şeyh Mehmed Mernîş Efendi, Tevfîk Ef. "Divân"ında "Tevfîk" mahlasıyla meşhûrdur. Bu makâmın yeniden tâmir ve inşâsına, 18. misralık bir kaside söylemiştir.

Bu kaşidesinden bir parçayı burada veriyoruz:

"Dedi Tevfik ola ismî hamîd beytine târih. (1238 h./1822-23 m.)

"Hamîd ismin oku şâdân ola pîrânın ervâh

Vefât târihi içinde:

"Sîrrîni takdîs idüb Ârif Dede Hîzr-anın

Hazret-i Hakkî medfînen pûr nûr ide pûr ziyyâ!" (1238h./ 1822-23 m.)

Onceleri kendileri Bâbı âlı Mühimmîre odası hâlfesi iken, biraderi Üsküdar'da Karaca Ahmed civârında "Şeyh Hâfiż İsmâîl Tekkesi" Şeyhi Zeynelâbidin Efendi, ki "Dervîş Efendi" diye meşhurdur, Atîk Valde civârında Kapuğası Camîî İmamî iken biraderi Dede Efendi merhûm vâsîtasıyla müstakîl bir vakfiye tanzîm etmiş idi. Bu vakfiyede Şeyh evi ile, bir berber dükkânı ve bazı akarı ile vazife tâyîn etmiştir. Şeyh Zeynelâbidin Efendi'nin küçük oğlu "Seyyid Abdülazîz Efendînîn uhdesinde kalmak üzere adı geçen Şeyhîğî Câmiîn imâmlığı ile birlikte tahsis ve tevcîh edildi. Perşembe günleri bu dergâhda erkân-ı Nüreddin el-Cerrâhî el-Halvetîyye'yi ögle namâzından sonra icrâ edip, uzun süre bu câmiîde âyîn-i şerîf" ve zîkr ü tevhîd ile meşgûl oldu. Kendisinden sonra, İmâmet ve meşihatı büyük oğlu "Seyyid Abdülazîz Efendî" İyâkatını ispat etmiş olduğundan, Pederi Şeyh Zeynelâbidin Efendi Hacca giderken yolda (1234h./ 1818-19 m.) tarihinde vefât etmesi üzerine, postuna oturup, irşâda başladı. Şeyh Zeynelâbidin Efendi, Mekke'de defn edildi. Üsküdar'da Karaca Ahmed Câmiî yolunun sağ tarafından ve yol kenarında tâc-i şerîfi ve tarîkat alâmetleri halen oradâdir. Kendileri hazret-i Şeyh Abdüşekûr Efendi'den hilâfet almış olup, babasının yerine meşihatına oturmuş, irşâda meşgûl olmuştur.

14. ŞEHİ SEYYİD ABDÜLAZİZ EFENDİ:

Nüreddin Cerrâhî Âsitânesi postnîşini Dede Efendi merhûm'un birâderzâdesi ve Kapuğası İmam Seyyid Abdülazîz Efendîdir. Pederi Şeyh Zeynelâbidin Efendînin ve babasının amcası olan Dede Efendî'nin terbiyesi altında kermâl bulmuş, onun hayır duâlarına mazhar olmuştur. Tarîkat ricâlî, ve bütün diğer tarîkat mensûbları kendisine büyük saygı ve sevgi göstermişlerdir. Hazret, gâyet edib, fetânet sahibi, uzun boylu ve Üsküdarlı Şeyh Seyyid Hâsim Efendî'nin soyunda olup, sülâle-i tâhireden olduğundan gayet lâtif bir şâhsiyet idi. Son derece hoş sohbet, sözü ve nefesleri çok tesirî, ulemâ ve devlet ricâlî yanına çok makbul bir zât idi. Şeyh Seyyid Abdülazîz Efendî; aziz pederim Anadolu kavağında ıskân etmek için o tarihde pederim uhdesinde olan "Kumrulu Mescid Dergâhî"nda vekâlet ile Salı günleri mukâbele-i şerîf icrâ etmekte idi. Sonra amcası Dede Efendî'den tarîkat ve el alıp, feyz-i rabbimizle ulaşıp, icâzet ve hilâfet duâsına nail oldu. (1238h./ 1822-23 m.) tarihinde Nüreddin Âsitânesi postnîşini olan amcası Dede Efendînîn vefâtı üzerine, Şeyh Dede Efendî'nin büyük oğlu Seyyid Yahyâ Efendî o tarihde, tarîkat dışında avâmdan olması sebebiyle Seyyid Yahyâ Efendî'ye tevcîh olunmayarak Şeyh Dede Efendî'nin biraderi Şeyh Zeynelâbidin Efendî'nin büyük oğlu Seyyid Abdülazîz Efendî'ye meşâyîh meclisinin tasvîrîyle Nüreddin Âsitânesi postuna oturdu. Bu mübârek makamda uzun süre sâlikleri irşâda ve âyîn-i tevhîd ile meşgûl oldu.

Hazret-i Şeyh, uzun boylu, kirçıl sakallı, besûş (güleç) çehreli, ihvânına dâîma hayır duâ üzere olan, cömert tabiatlı, arabî ilimlere vâkif, müsâki'de üstâz, kitâbetî nefis bir zât idi. Dâîmâ kendi makâmında oturmaya âdet edinmemiştir. Eğer dâvet eden olursa, dâvete icâbet için gidip, âyini icrâdan sonra gelip, yine kendi postunda otururlardı: Postta oturduğu sürece, bir çok hayırlı işler yapmıştır. Bu cümleden olmak üzere, sâlikleri irşâda, makamın ruhâniyetini ziyâde kılmak için gece gündüz zîkrullah ile her anı ihyâ etmiş, Âsitâne'nin içme suyunun kanallarını yeniden imâr ettirerek, Hankâh'ın yeniden hayat bulmasına vesile oldu.

Gazi Sultan II. Mahmud Han hazretleri (1242 h./1826-27 m.) tarihinde Âsitâneye tesrifleri sırasında; ben, pederim Şeyh Şâkir Efendî'den bîat almış ve (1244h./ 1828-29 m.) da Hz. Pîr makamında bir hücrede "ayne'l-yakîn" için imâmet ve türbe hizmetinde bulun-

düğüm siraya tesadif etmiş idi. Sultan Mahmud Han hazretlerinin ikinci kere ziyaretinde, (1246 h./ 1830-31 m.) tarihinde yine Âsitânedede bulunuyordum. Padışâh hazretleri âyin-i serîf'den çok hazzedip, dervîşân'a bol ihsânda bulunarak herkesi memnûn ve mahsûz kildi. Gâzi Hünkâr hazretleri, Âsitâne'ye (1247h / 1831-32 m.) tarihinde üçüncü bir ziyaret daha yaptı. Bu ziyaret Tabhane-i Amire civârında bulunan "Fındıklı Dergâhi"nda Padışâh'ın irâdesiyle Mî'râciye cemiyeti tertib edilen gece oldu. Bu geceye padışâh hazretlerinin emrî ve irâdesiyle Nüreddin el-Cerrâhi Âsitânesi postnisi Seyh Abdülaziz Efendi 40 tane dervîsi ve halifeleriyle birlikte Fındıklı Dergâhında hazır bulunmuştur. Öğle namazı cemâ'atle birlikte edâ edildikten sonra, Mî'râciye ve duâ okundu. O sırada Pâdişâh'ımız Sultan Mahmud Han hazretleri kafes-i Hümâyûnları ardından merâsimi takip etmekte idi. Zîr ve tehlîl'in tamamlanmasından sonra padışâh-hazretleri mutâdi üzere dönüp, saraya giderdi. Bu defâ ise, meşâyi, hulefâ ve dervîşân'ın sonunda yaptıkları duâ'ya iştirak edip, herbirine ayrı ayrı ihsânı şâhânelerde bulundular. Orada hazır bulunan pederime 500 kuruşluk bir kese ihsân olunmuştu. Bu hâdise (19.Şâbân 1250 h./ 22 Aralık 1834 m.) tarihinde vuku buldu. Yine (1251h./ 1835-36 m.) yılı ortalarında Pâdişâh hazretleri Makâm-ı Nüreddin'e şeref verdiler. Bu ziyâretleri sırasında, Âsitânevîzîn yeniden inşâsına, yakınında bulunan Şekerçi el-Hâc Halil Ağa'nın kullanmakta olduğu evlerin, bu Âsitâne'nin Şeyhlerine meşru ta olmak üzere satin alınarak, Âsitâneye bağışlanması emir çâkardılar. Pâdişâh irâdesiyle derhâl o evler Evkâf-i Hümâyûn'dan kirk bir kuruş'a satin alınarak, iki hankâh'a ilâve ile, Evkâf-i Hümâyûn Nâzırı devletlî Hasib Paşa hazretlerine irâde gönderilerek, o tarihte (1252h./ 1836-37 m.) inşâsi ve tâmirî tamamlanan Âsitâne'nin resmi açılış merâsiminin yapılması emredildi. O gün Pâdişâh hazretleri âsitâne'yi bizzât şereflemdirerek, onun huzûrunda önce Mî'râciye okundu, sonra sırasıyla "Kiyâm zikri" ve "Deverân-ı Sûfiyye" adı verilen ayakta cehrî zikir yapıldı, ardından "Ku'ûd-ı zikr", otururken zikr yapıldı. Pâdişâh hazretlerine, din ve devlet-i âliye'nin bekâsına İslâm âlemiñin felâhîna, dünyanın ve insanların salâhîna duâlar edildi. Âmîn sadâları arş'a Rahman'ın katına kadar uzandi. O gün bu hayırlî merâsimi Çarşâmbâ'da Murad Molla Tekkesi "Şeyhi olan, Şeyh el-Hâc Murad Efendi hazretleri idâre etmişti. Duâ'dan sonra Şeyh Mehmed Murad en-Nâkîbî Efendi hazretlerine, ayrıca ihsân-sâhâne'de bulunuldu. Bundan başka yeşil bohçalar içinde bütün meşâyi, halife ve dervîşâne çeşitli ihsânlar dağıtıldı.

Hankâh-ı Nüreddin'in yeniden inşâsına Mekke kadısı Sahaflar Şeyhîzâde ve vak'anüvis olan sudûrun büyüklerinden, aynı zamanda Nakîbül-eşrâf olan Es'ad Efendi'nin dâmâdi Seyyid Nazîf Efendi'nin kaleme aldığı tarihi kasidesinin tarih beyti' (makta beyti) buraya naklı olundu:

"Söyledi tecđidine târih-i dâi Nazîf,
Âsitâne-i pîr Nüreddin huyu oldu ledîd" (1252h./ 1836-37 m.)

Şâir Vehbîzâde Hayrî Efendi'nin:

"Erenler himmetiyle söyledim tarihini Hayrî,
Aziz-i Âsitâne-i pîr Nüreddin Cediî oldu." (Sene: 1252h./ 1836-37 m.)

Vehbîzâde Hayrî Ef.'nin diğer bir kitâası:

"Hayrî cevher gibi bir tarihin etti yâdigâr,
Hân Mahmud yaptı Nüreddinî zîbâ-i Âsitân. (Sene: H. 1252h.)

"Azîzi der ki (Hayrî) dedi şu târn tarihî
Makâm-ı kutb-i Nüreddin bu vâlâ-i Âsitân oldu." (Sene: 1252 h.)

"Pâdişâh yapıdı gelüb üçler dedi tarihini,
Kutb-i Nüreddin Cerrâhî'ye vâlâ-i Âsitân." (Sene: 1252h./)

Pederim'in halifelerinden Tophâne-i Âmîre binbaşalarından Hasan el-Birî Efendi'nin söy-
lediği tarihin makta beyti'de buraya kaydedildi.

"Düşürdüm bir güzel tarih ile tâmrîn Birri,
Yapıldı Âsitân-ı kutb-i Nüreddin Cerrâhî." (Sene: 1252h./)

Sultan Gazi Abdülmecid Han hazretlerinin cülüs'tarından sonra (1256h./ 1840-41 m.) tarihinde Pir Nüreddin makâmine bir ziyârette bulunarak şeref vermişlerdir. Sultan Abdülmecid Han hazretlerinin ve bütün mülmînlerin anası olan Vâlide Sultan hazretleri de (1256 h./ 1840-41 m. tarihle ziyârette hazır bulunduğu rivâyet olunmaktadır. Yine (1260 h./ 1844 m.) tarihinde Sultan Abdülmecid Han hazretleri Mîracîyye okunması sebebiyle Âsitâne-i Nüreddin'e teşrif ederek, hankâh'ın tamir ve tevşîfi emir buyurdular. Sonra Sultan Abdülmecid Han hazretlerinin vâlideleri de beraberinde gelip, Pir Nüreddin el-Cerrâhi (KS.) Efendimizin mübarek sandukalarına örtülmek üzere altına işlemeli bir çuha örtü hediye ettiler. Ayrıca bir de türbeye asılmak üzere levhalar verdi ve mihrâbin sağ ve sol taraflarına, her sene değiştirilmek üzere büyük pîrînc ve tuncan mâmul şamdanlar hediye etti. Kezâ "Tevhîdhâne"nin tavâni açılmak üzere büyük bir avîze ihsân eylesi. Bunlara ilâveten "Vâlideşâl" adı verilen müzeyyen ve nadir ipek bir şâl örtüyü de Nüreddin Hazretlerinin sandukasına örtülmek üzere ihsân etti. Bu hâdise (3 Muârem 1265h./ 30 Kasım 1848 m.) tarihinde vuku buldu.

Şeyh hazretlerinin yaşıları 53'e ulaşmış bulunduğu bir sırada, (25 Şevvâl 1270h./ 23 Temmuz 1854 m.) tarihinde çarşamba günü müsteski (Siroz) hastalığı vefâtına vesile oldu. Vasiyeti üzere, bu âcîz fakir gâsl hizmetini, lâyik olmadığı bir şeref olarak edâ etmeye çalıştım. Bu gasil işi "Âsitâne cîvarında "Osmâniye Câmi'i" yanında "Çalâkzâde" veya "Îmâdi Dede Zâviyesi"nde yapıldı. Tekke'nin Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi merhûm'dan boşalan bu tekke, sonradan Şeyhüllâslâm Mevlâna Mekkîzâde Mustâfa Âsim Efendi Hazretlerine Çalâkzâde Zâviyesi"ni ihsân ve tevcih buyurmuştur.

Şeyh Abdüllâzîz Efendi'nin cenâzesi Fâtih Câmi'nde öğle namazındarı sonra cenâze namazı edâ edilerek, buradan alınıp, Âsitâne-i Nüreddin de türbe-i serif dâhilinde bulunan De-de Efendi merhûmun ayak ucuna, duvara yakın bir kabre gömüldü. Vefâtına "Hilmî Efendi" adlı bir zât şu tarih beytini söyledi:

"Hilmî edince târih düşdü yekdâ.
Lâhûfî etti me'vâ-i Abdüllâzîz Efendi." (Şevvâl 1270 h. Temmuz 1854 Çarşamba.)

15. SERTARIK ŞEHİ ABDULLÂH ES-SABÛRÎ

Bu aziz zât Akşemseddin hazretlerinin soyundandır. "Kumrulu Mescid Dergâhı" Fâtih Sultan Mehmed Han devrinde Akşemseddin Hazretlerinin kütüphânesi olarak kendisine tahsis olunmuştur. Uzun süre kütüphâne olarak hizmet gördükten sonra, Sultan II. Bâyezîd Han arasında İstanbul'da isyân ve huzursuzluk çikan bazı kişiler, bu türlü vakif yerlerine yerleşmişlerdi. Şehirde tekrâr âsâyîl ve sükünet sağlandıktan sonra, Akşemseddin hazretlerinin büyük oğlu Mehmed Fazlullah Efendi hazretleri babasının vefâtını müteâkip, Kütüphâneyi Dergâh hâline koyup, kendileri zîkri ve tevhid eylesiler. Onun da vefâtından sonra, bu Kütüphâne-Tekke'nin mülkiyeti mevcut vakif nizârnâca "batnan an batn = karın-dan karına" devam ederek ve bu asırda Süfiyye tarîkinin Sertarîki ve Halvetî meşâyîhinin şeckini Şeyh Abdullah es-Sabûrî (KS) hazretlerinin tasarruflarına geçti. Hazret bu binâya bir mihrab ilâve ile Kütüphâne bölümünü tevhîdhâneye tebdîl ederek, bu binâyi zâviye hâline getirdi. Burada uzun yıllar Halvetîyye'nin "Şemsiyye" erkânı üzere Salî günleri zîkri ve tevhid eylesi. Ömrü tamamlandığında 90 yaşlarında olduğu rivâyet edilmektedir. Akşemseddinzâde Şeyh Mehmed Fazl Efendi hazretlerinin vefât tarihleri ve medfûn olduğu yer, bizce meçhûl olduğundan, burada sükütümüz lâzım geldi.

Sertarîkzâde hazretleri, Nüreddin Cerrâhi Âsitânesi postnîşini olan 2.ci Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Efendi vefâtlarında Kumrulu Mescid'de Salî Dergâh'ına ki, bu dergâh pederinden kendisine nakl olunmuştur. Bu makamda îrşâd ile meşgûl iken, (1168h./ 1754-55 m.) senesi âsitâne-i Pir'e nakl etmiş olduğu tarihleri bazı güzel vasfları ve pederi sertarîk Şeyh Abdullah Efendi'nin vefât tarihleri, Pir âsitanesinin 3. derecede postnîşînlîğinde yazılmıştı.